

N:o 19.

Ank. till Riksd. kansli den 14 februari 1902, kl. 1 e. m.

Utlåtande, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring samt till bro- och hamnbyggnader m. m.

(R. A.)

1:o.

I den till Riksdagen den 14 nästlidne januari aflåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof har Kongl. Maj:t under sjette hufvudtiteln föreslagit Riksdagen att för år 1903 ställa till Kongl. Maj:ts förfogande 1,000,000 kronor till *bidrag för anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar.*

Statsbidrag till väganläggningar och vägförbättringar.

Enligt hvad af det vid statsverkspropositionen fogade protokollet öfver civilärenden för den 11 nästlidne januari inhemtas, har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i skrifvelse till Kongl. Maj:t af den 12 oktober 1901 anfört, att ifrågavarande anslag, som från och med år 1900 utgått med sitt nuvarande belopp, 1,000,000 kronor, fortfarande vore i hög grad anlitadt och icke tillräckligt att motsvara de kraf, som derå framställdes, men att, då för närvarande sjunkande pris å arbete och materialier gäfvade anledning förmoda, att under år 1902 kostnaderna för vägarbeten kunde i någon mån reduceras och i följd deraf de anslagna medlen något bättre än förut tillgodose behofvet, styrelsen ansåge sig nu ej böra ifrågasätta en ytterligare ökning af samma anslag.

Enligt hvad statsutskottet inhemtat, har vägbyggnadsfonden för år 1901 fördelats på det sätt, att till sammanlagdt 59 företag med en väglängd af 383,2 kilometer och en beräknad kostnad af 1,502,380

kronor anslag beviljats till följande belopp för arbeten inom nedan nämnda län, nemligen:

inom Kronobergs	län.....	kronor	
» Kristianstads	»	»	2,900: —
» Malmöhus	»	»	37,600: —
» Hallands	»	»	8,500: —
» Göteborgs och Bohus	»	»	27,600: —
» Elfsborgs	»	»	49,300: —
» Vermlands	»	»	63,600: —
» Östergötlands	»	»	51,600: —
» Jönköpings	»	»	109,000: —
» Skaraborgs	»	»	35,300: —
» Stockholms	»	»	39,000: —
» Södermanlands	»	»	7,800: —
» Vestmanlands	»	»	62,700: —
» Kopparbergs	»	»	74,500: —
» Gefleborgs	»	»	61,500: —
» Västernorrlands	»	»	19,500: —
» Jemtlands	»	»	80,800: —
» Vesterbottens	»	»	61,600: —
» Norrbottens	»	»	150,100: —
			57,100: —
		Summa kronor	1,000,000: —

Utskottet hemställer,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts förslag, må, till bidrag för anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar, för år 1903 anvisa 1,000,000 kronor.

2:o.

Till understödjande af brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader samt upprensning af åar och farleder har Kongl. Maj:t begärt ett anslag för år 1903 af 300,000 kronor.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har i sin ofvanberörda skrifvelse af den 12 oktober 1901 anfört, att ifrågavarande anslag toges starkt i anspråk, men att, då anslaget så nyligen som vid 1898 års riksdag

höjts till ett belopp, dubbelt emot det förutvarande anslaget, styrelsen ansåge sig för närvarande ej böra ifrågasätta en ytterligare ökning af anslaget.

Utskottet har inhemtat, att nästlidna års anslag för ändamålet blifvit till hela sitt belopp, 300,000 kronor, fördeladt mellan 13 särskilda företag.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts förslag, må, till understödjande af brobyggnader och företrädesvis mindre, hamnbyggnader samt upprensning af åar och farleder, för år 1903 anvisa 300,000 kronor.

3:o.

De nu gällande allmänna *vilkor och bestämmelser för erhållande och tillgodonjutande af ofvan omförmälda statsbidrag samt kontrollen derå, att fastställda planer varda vid arbetenas utförande följda*, innehållas i Riksdagens skrifvelse den 15 mars 1899 (n:o 17) samt äro till allmänhetens kännedom meddelade genom kungörelse den 29 i samma månad (Svensk författningssamling 1899 n:o 21); och har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att bibehålla dessa vilkor och bestämmelser.

Deremot hafva uti två inom Andra Kammaren väckta motioner, nemligen n:o 113 af herr G. Kronlund och n:o 64 af herr J. Larsson i Presstorp, ifrågasatts vissa ändringar i berörda vilkor i hvad de afse anslaget till väganläggningar och vägförbättringar.

Herr *Kronlund* har sålunda i motionen n:o 113 hemställt:

att Riksdagen ville i sammanhang med anvisandet af det utaf Kongl. Maj:t i nådiga propositionen om statsverkets tillstånd och behof begärda anslag för anläggning af nya och omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar, under bibehållande af öfriga för dylika anslag stadgade vilkor, medgifva Kongl. Maj:t rätt att utöfver det nu tillåtna anslaget af högst $\frac{2}{3}$ -delar af den beräknade kostnaden för arbeten af ifrågavarande art låta statsanslaget utgå till belopp af högst den beräknade kostnadens storlek, derest denna kostnad understiger den verkliga kostnaden, eller i annat fall med belopp motsvarande denna senare kostnad, derest Kongl.

Maj:t med hänsyn till i motionen angifna förhållande pröfvar ett dylikt högre anslag af trängande behof påkalladt,

samt att Riksdagen ville i samband härmed i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t tillika täcktes lemna nödiga föreskrifter till åstadkommande af en verksam och effektiv kontroll öfver väghållningsdistriktens användning af erhållna statsbidrag uti ifrågavarande afseende.

Herr *Larsson* i Presstorp har i sin förenämnda motion föreslagit, att Riksdagen måtte besluta en skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan, att Kongl. Maj:t täcktes taga under öfvervägande,

dels i hvad mån andra föreskrifter än de nu gällande böra meddelas i fråga om vilkoren för erhållande af bidrag till förbättring af landsvägar,

dels huruvida icke fördelningen af statsanslaget till väganläggningar kunde förändras till $\frac{4}{5}$ -delar och på grund deraf anslaget i sin helhet ökas.

Herr *Kronlund* har i sin motion anfört, att statsbidraget till vägbyggnader, hvilket bidrag enligt gällande bestämmelser får utgå med högst två tredjedelar af den i fastställd arbetsplan beräknade kostnaden, visat sig vid företag inom de nordligaste länen i vanliga fall betäcka högst halfva verkliga kostnaden för vägarbetet. Med anledning häraf och då under det sista årtiondet byggandet af vägar i nämnda landsdelar pågått med forcerad fart, vore åtskilliga vägdistrikt derstädes mycket hårdt betungade genom deraf föranledda kostnader. För att bördan i någon mån skulle lättas för de af väghållningsbesväret tyngst tryckta vägdistrikten, borde, på sätt motionären nu föreslagit, statsbidraget kunna i särskilda fall af Kongl. Maj:t bestämmas till högst hela den beräknade kostnadens storlek.

Jemväl i herr *Larssons* motion har framhållits, hurusom å en del orter förekomme, att kostnadsförslagen uppgjordes orimligt lågt, hvarigenom det inträffat, att kommunernas utgifter för företaget stigit till lika högt belopp som statsanslaget och till och med högre. Med anledning häraf ansåge motionären det böra föreskrivas, att den verkliga kostnaden skulle ersättas af stat och kommun med hvar sina bestämda delar, så att den ena parten icke betungades på den andres bekostnad. Men att komma derhän kunde, fortsätter motionären, antagligen icke ske på annat sätt, än att landsvägsarbetena utfördes efter räkning, dervid statens ingenjörer vore statens ombud och vederbörande vägstyrelse vore kommunernas, och skulle det då ligga i deras gemensamma intresse att få allting gjordt så billigt och bra som möjligt.

Det af motionärerna påpekade förhållandet, att i flera fall kostnaderna för vägföretag visat sig i verkligheten uppgå till väsentligt högre belopp, än som i kostnadsförslaget beräknats, torde i allmänhet hafva sin förklaring deruti, att under en följd af år prisen å arbete och materialier varit i stigande och uppnått en höjd, som vid kostnadsförslagets uppgörande knappast kunde förutses. Under tider af uppåtgående konjunkturer lära sådana olägenheter icke gerna kunna undgås. Då emellertid prisen nu åter börjat sjunka, torde de af motionärerna framhållna olägenheterna åtminstone icke för det närvarande framtråda i någon större omfattning. Teoretiskt måste det visserligen synas riktigast om, såsom i herr Larssons motion förordats, statsbidraget i hvarje fall utginge med bestämd del af den *verkliga* kostnaden för företaget. Men för tillämpningen häraf måste med nödvändighet fordras antingen, såsom motionären förutsatt, att staten utöfvar en effektiv tillsyn och kontroll öfver arbetets verkställande, eller ock att staten sjelf öfvertager utförandet af detsamma. De kontrollkostnader, som i förra fallet skulle uppstå, komma säkerligen att visa sig ganska betydande, och hvad angår vägbyggnadernas utförande genom statens försorg, synes det utskottet vara otvifvelaktigt, att företagen i sådant fall komme att ställa sig ej oväsentligt dyrare, än om de verkställdes af enskilde. Med afseende å de praktiska svårigheter, som torde möta för genomförande af herr Larssons ifrågavarande förslag, och de ökade kostnader, som deraf skulle föranledas, anser sig utskottet icke kunna förorda ett uttalande af Riksdagen till förmån för detsamma.

Lika litet har utskottet funnit skäl tillstyrka det af samma motionär framställda förslaget om höjning af statens bidrag till vägbyggnadsföretag från nuvarande $\frac{2}{3}$ till $\frac{4}{5}$ af kostnaden, ett förslag, som hufvudsakligen motiverats dermed, att en del kommuner äro mycket betungade genom pålagor och måste täcka sina utgifter genom upplåning.

Hvad vidare angår herr Kronlunds förslag om medgifvande för Kongl. Maj:t att i särskilda fall låta statsbidraget utgå med mer än två tredjedelar af den beräknade kostnaden, får utskottet erinra, hurusom Riksdagen vid flera tillfällen, då det gällt större väganläggningar i Norrland, medgifvit, att anslag dertill finge anvisas från vägbyggnadsfonden utan iakttagande af nyssnämnda, i de allmänna villkoren föreskrifna begränsning. Det synes ock utskottet vara lämpligt, att Riksdagen fortfarande får pröfva, huruvida i särskilda fall ett proportionsvis högre statsbidrag bör lemnas.

Herr Kronlund, som ansett en mera verksam kontroll öfver vägdistriktens användning af statsbidragen vara erforderlig, har slutligen hemställt, att Riksdagen skulle hos Kongl. Maj:t anhålla om meddelande af föreskrifter för detta ändamål. Då emellertid behöfligheten häraf icke blifvit närmare påvisad, torde detta motionärens förslag icke böra föranleda någon Riksdagens åtgärd.

Med anledning af hvad sålunda blifvit anfördt, får utskottet hemställa:

a) att Riksdagen, med afslag å herr Kronlunds oförmälda motion i hvad den afser ändring i nedan angifna vilkor, må besluta, att i afseende å de af Riksdagen för år 1903 beviljade statsbidrag till väganläggningar och vägförbättringar samt till bro- och hamnbyggnader äfvensom upprensningar af åar och farleder skola gälla de allmänna vilkor och bestämmelser, hvilka finnas intagna i Riksdagens skrifvelse den 15 mars 1899 (n:o 17);

b) att hvad i herr Kronlunds ofvannämnda motion i öfrigt föreslagits ej må till någon Riksdagens åtgärd föranleda;

c) att herr Larssons ifrågavarande motion icke heller må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 14 februari 1902.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.